

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.8.1.30>

INFORMACYJNE ZAPEWNIENIE OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ W ASPEKCIE ZARZĄDZANIA SPOŁECZNEGO JEDNOLITEGO PAŃSTWOWEGO SYSTEMU OBRONY CYWILNEJ

Serhii Yeremenko

*kandydat nauk technicznych, docent, pułkownik Służby Obrony Cywilnej,
Zastępca Kierownika ds. Dydaktycznych Instytutu Administracji Publicznej
i Badań Naukowych w zakresie Obrony Cywilnej
ORCID ID: 0000-0003-3685-4713
e-mail: melnik_alla@ukr.net*

Adnotacja. Regulacja sfery społecznej jest jedną z głównych funkcji państwa. W sferze społecznej państwa obrona cywilna ma takie funkcje jak polityczna i prawna.

Działalność informacyjna jest uważana za niezbędny element organizacji administracji publicznej w zakresie ochrony ludności, stanowiący pracę kadry kierowniczej i specjalistów. Działalność ta jest postrzegana jako element pracy Państwowej Służby Ukrainy ds. Sytuacji Nadzwyczajnych, realizacja zadań związanych bezpośrednio z regulacją procesów społecznych. Polityczno-prawny element zapewnienia obrony cywilnej, w tym ochrony przeciwpożarowej, jest ujawniany przez pryzmat konieczności rozpowszechniania środków kontroli państwowej.

Ujawniono główne podejścia do rozwiązywania problemów poprawy zarządzania Jednolitym Państwowym Systemem Obrony Cywilnej Ukrainy, jego zabezpieczenia informacyjno-prawnego. Podkreślono pilność potrzeby poprawy mechanizmów regulacji organizacyjnych i prawnych w tym zakresie, udowodniono potrzebę nadania priorytetu procesom informatyzacji zarządzania w celu zapewnienia obrony cywilnej na Ukrainie.

Słowa kluczowe: administracja społeczna, działalność informacyjna, monitoring, administracja publiczna, ochrona przeciwpożarowa.

ORGANIZATIONAL AND LEGAL BASIS OF INFORMATION SUPPORT OF THE UNIFIED STATE CIVIL PROTECTION SYSTEM

Serhii Yeremenko

*PhD in Engineering Sciences, Associate Professor, Colonel of Civil Protection Service,
Deputy Head for Educational Work
Institute of Public Administration and Research in Civil Protection (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0003-3685-4713
e-mail: melnik_alla@ukr.net*

Abstract. Regulation of the social sphere is one of the main functions of the state. In the social sphere of the state, civil protection has two functions – ideological and pragmatic.

Information activity is considered as a necessary component of the organization of public administration in the field of civil protection, a component of the work of management and specialists. This activity is considered as a component of the State Emergency Service of Ukraine, the activities of which are related to the regulation of social processes. The political and legal component of civil protection, including fire safety, has been revealed through the prism of the need to expand state control measures.

The main approaches to solving the problems of improving the management of the Unified State Civil Protection System, its information and legal support are revealed. The urgency of the need to improve the mechanisms of organizational and legal regulation in this area is highlighted, the necessity to give priority to the processes of informatization of management in the field of civil protection in Ukraine is proved.

Key words: social management, information activities, monitoring, public administration, fire safety.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ В АСПЕКТІ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЄДИНОЮ ДЕРЖАВНОЮ СИСТЕМОЮ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Сергій Єременко

*кандидат технічних наук, доцент, полковник служби цивільного захисту,
заступник начальника з навчальної роботи*

Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-3685-4713

e-mail: melnik_alla@ukr.net

Анотація. Регулювання соціальної сфери є однією з головних функцій держави. У соціальній сфері держави цивільний захист має такі функції, як політична і правова.

Інформаційну діяльність розглянуто як необхідну складову частину організації державного управління у сфері цивільного захисту, роботи керівного складу та фахівців. Ця діяльність розглядається як частина роботи Державної служби України з надзвичайних ситуацій, виконання завдань якої пов'язана безпосередньо з регулюванням соціальних процесів. Політико-правову складову частину забезпечення цивільного захисту, у т. ч. і пожежної безпеки розкрито через призму необхідності поширення заходів державного контролю.

Розкрито основні підходи до розв'язання проблем підвищення управління єдиною державною системою цивільного захисту, її інформаційно-правового забезпечення. Висвітлено актуальність потреби вдосконалення механізмів організаційно-правового регулювання у цій сфері, доведено необхідність надання пріоритетності процесам інформатизації управління у справі забезпечення цивільного захисту в Україні.

Ключові слова: соціальне управління, інформаційна діяльність, моніторинг, публічне адміністрування, пожежна безпека.

Вступ. Ст. 3 Конституції України сформульовано один із принципів соціальної держави, за яким людина, її життя, здоров'я та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (Конституція України, 1996). З метою захисту життя і здоров'я громадян від пожеж, підтримання належного рівня пожежної безпеки в державі створено пожежну охорону, основними завданнями якої є: забезпечення пожежної безпеки; запобігання виникненню пожеж і нещасним випадкам під час пожеж; гасіння пожеж, рятування людей, а також надання допомоги у ліквідації наслідків інших надзвичайних ситуацій.

Регулювання соціальної сфери є однією з головних функцій держави. У соціальній сфері держави цивільний захист має дві функції – ідеологічну і прагматичну. Перша функція полягає в обґрунтуванні необхідності існування суспільного ладу чи можливості його модернізації шляхом реформ (ідеологія цивільного захисту). Друга – у відпрацюванні конкретних рекомендацій щодо змісту, методів та інструментів політики забезпечення цивільного захисту, спрямованої на зміцнення наявного ладу чи його трансформації шляхом реформ (політика цивільного захисту).

Дослідженню проблематики правового регулювання забезпечення природно-техногенної безпеки приділяють увагу такі вітчизняні науковці, як Ю.Ю. Азаров, А.В. Басов, А.І. Берлач, Л.А. Жукова, С.С. Засунько, В.К. Колпаков, С.Ф. Константінов, О.В. Копан, С.О. Кузніченко, О.В. Кузьменко, О.О. Труш, А.Г. Чубенко та ін. Водночас поза увагою дослідників залишився такий важливий аспект проблематики реалізації функції цивільного захисту, як інформаційна політика реагування на надзвичайні ситуації, а також питання її законодавчого й організаційного забезпечення. Водночас дослідженням інформаційно-правових засад Єдиної державної системи цивільного захисту (далі – ЄДСЦЗ) через призму вивчення інформаційного законодавства (права), практики його застосування, вирішення проблеми вдосконалення інформаційно-правових відносин в аспекті правоохоронної діяльності, регулятивної та охоронної функції, захисту інформаційних прав у сфері цивільного захисту, що зумовлені низкою обставин соціально-політичного, правового й організаційного характеру, ці вчені не займалися.

Метою статті є вдосконалення механізму інформаційно-правового забезпечення функціонування Єдиної державної системи цивільного захисту України в контексті пожежної безпеки.

Основна частина. Ідейно-політичне регулювання державних заходів цивільного захисту містить економічні, соціальні та політичні основи сучасної теорії та практики цивільного захисту в соціальній сфері. Виявити об'єктивні закономірності управління процесами цивільного захисту в соціальній сфері можливо лише тоді, коли здійснюється всебічний аналіз виникнення і розв'язання проблем запобігання та протидії загрозам. Тому розглянемо кожен із функцій цивільного захисту в соціальній сфері окремо з урахуванням комплексності наукових засад їх дослідження.

Питання безпечного існування суспільства пов'язані із прогнозуванням його стану у майбутньому не тільки в аспекті самодостатнього існування нації, але й у загальносвітовому плані. Виходячи з цих позицій, за ініціативою крупних монополістів у 1980 р. була скликана перша всесвітня конференція з питань майбутнього. Головою і директором-організатором конференції був Ф. Фітер, менеджер, спеціаліст із управління банківськими системами, автор концепції «гуманістичного менеджменту».

На конференції були названі три невідкладні проблеми, які потребують свого розв'язання на шляху у майбутнє людської цивілізації: відносини людини із самою собою (людська перспектива); відносини людини

з навколишнім світом (глобальна перспектива); відносини людини з довкіллям і його ресурсами (управлінська перспектива) (Through the 80's, 1980).

Питання цивільного захисту, безумовно, мають своє підґрунтя в усіх групах суспільних відносин, об'єднаних цими трьома проблемами, однак, якщо виокремити з них суспільні відносини, які мають важливе значення для цивільного захисту, то можна зазначити, що відносини людської перспективи чинять безпосередній вплив на неї, у зв'язку з тим, що предметом державного управління у сфері цивільного захисту є людина, її життєві цінності та зміст її життя. Державне управління у перспективі включає як предмет свого впливу такі важливі питання, як: сім'я та проблеми виживання (здоров'я і продовольство); проблема сировини, енергії, транспорту. Виходячи з позицій класифікації потреб та інтересів людини, їх вплив на систему цивільного захисту можна визнати як непрямий. Наведені групи проблем мають важливе значення для ідейно-політичного регулювання соціальних процесів як їхніх факторів і таким чином, хоча й не прямо, впливають на систему цивільного захисту.

Зміст ідеології цивільного захисту полягає в тому, щоб за допомогою розв'язання проблем глобальної та управляємої перспективи обґрунтувати можливість зменшення ризиків, тобто щоб відносини цивільного захисту перебували у стані, який дозволяє забезпечувати людину від загроз навколишнього світу, що мають техногенний і природний характер. Ідеологія цивільного захисту в аспекті державного управління сьогодні ґрунтується на глобальному підході до подолання комплексних проблем, він є підґрунтям для ідеології цивільного захисту сучасного періоду життя націй за умов глобальних викликів. Формально вона закріплюється у стратегії та доктрині цивільного захисту.

Принцип взаємозалежності науки та практики зумовлює зв'язок стану розв'язання проблем управління у сфері цивільного захисту згідно із правильним вибором тих наукових напрямів, котрі дійсно спроможні дати реальні й ефективні результати для подальшого розвитку суспільства шляхом реформ, а не політичних катаклізмів. Державне управління в соціальній сфері, зокрема й у сфері цивільного захисту як соціальної системи, вимагає передбачливого використання методів та інструментів у справі підтримки чи трансформації наявного політичного ладу.

У напрямі використання наукових здобутків у політиці досягли значного прогресу представники школи «Нові гуманісти», або «Новий гуманізм». Представниками цієї школи були відомі філософи П. Мор, І. Беббітт, Н. Феретер. «Нові гуманісти» визнавали право науки на існування тільки у тому разі, якщо вона займалася вивченням явищ об'єктивного світу, прагнула знайти закони та порядок у потоці явищ. Вони не заперечували, що наука багато робить для зміцнення сили держави, сприяє збільшенню багатства суспільства. Важливішим для них була цінність способу життя, для них «внутрішня сутність людини є святий елемент» (Leander, 1937).

На думку П. Мора й І. Беббітта, природна сутність людини байдужа до вищих прагнень цивілізації та культури, і тільки надприродне в людині може допомогти їй піднятися до істинного розуміння гуманності. Кращі якості в людині, як вважав І. Беббітт, можуть розвинути тільки за допомогою дисципліни (Leander, 1937).

Кризові явища, які виникають у суспільстві, «Нові гуманісти» пояснювали втратою людиною контролю над собою і розраховували також, що відновлення спокою і порядку значно залежатиме від волі, самодисципліни людини (Reisero, 1940).

Ідейно-політичне регулювання має важливу властивість, яка полягає в тому, що у разі, коли в суспільному житті мають місце ідеологічні засади утопічного спрямування, котрі поєднуються з декларацією про інтеграцію суспільства у міжнародні процеси, які не реалізуються на практиці, а тільки декларуються, тоді цією бездіяльністю в суспільстві закладається принцип саморуйнування суспільного ладу. Об'єктивність саморуйнівних процесів у суспільстві визначає існування систем цивільного захисту і виправдовує їх втручання в ідейно-політичні відносини у суспільстві.

Одним із напрямів самоорганізації продуктивних сил є система «цивільного захисту», тобто основні методи та форми, якісні параметри, результати соціальної політики запобігання загрозам суспільству. Державна практика протистояння загрозам за масштабом процесів цивільного захисту повинна відповідати і розмаху соціальних проблем, і чисельності населення, охопленого соціальною політикою, і затратам. Сфера цієї політики включає запобігання злочинності та політичному радикалізму. Саме практика цивільного захисту потребує найбільш ґрунтовного вивчення з теоретико-управлінських позицій не тільки вченими, але й спеціалістами-практиками, які працюють у державних установах, розробляють і здійснюють політику цивільного захисту в Україні.

Причини кризових процесів, що стосуються цивільного захисту, можна поділити на дві групи:

1. Неєкономічність і надмірність бюрократизації політики цивільного захисту, недостатність ефективності низки програм.

2. Політика цивільного захисту не досягла декларованої мети – запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного та природного характеру; досягнення високого рівня захищеності населення в питаннях цивільного захисту; погіршення стану захисту населення від загроз техногенного та природного характеру, зокрема пожеж; виникнення нових загроз у сфері цивільного захисту.

У процесі реорганізації інститутів єдиної державної системи цивільного захисту належить враховувати не розуміння необхідності поширення заходів державного контролю, які роблять висновки про його ефективність на підставі його сприяння поліпшенню життя людей, якості їх захищеності, що повинно стати одним із головних критеріїв соціальної оцінки. Система цивільного захисту відповідає принципу справедливості, якщо на практиці скорочується різниця за обсягом і характером захищеності членів суспільства.

Успіх політики перетворень передбачає усвідомлення суспільством передумов і пропаганду демократичної альтернативи. Ядром цієї політики є реформа процесу прийняття рішень. Система цивільного захисту повинна стати ефективною відповіддю на загрози, що виникають у навколишньому світі. Кожен із суб'єктів Єдиної державної системи цивільного захисту робить свій внесок у її реалізацію, і у цьому важливу роль відіграє інформаційне забезпечення (Постанова Кабінету Міністрів України, 2014).

Державну політику у сфері цивільного захисту, зокрема з питань гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, реалізує Державна служба України з надзвичайних ситуацій. З метою постійного моніторингу стану з пожежами, проведення аналізу причин та умов виникнення пожеж, оцінки стану пожежної безпеки населених пунктів та об'єктів, прогнозування ситуації та розроблення запобіжних заходів для забезпечення безпеки людей, збереження матеріальних цінностей і створення належних умов для успішного гасіння пожеж Державна служба України з надзвичайних ситуацій відповідно до ст. 131 Кодексу цивільного захисту України (Кодекс Цивільного Захисту України, 2012), Порядку обліку пожеж і їх наслідків, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 р. № 2030 (Постанова Кабінету Міністрів України, 2003), і покладених на неї функцій забезпечує ведення єдиного обліку пожеж і їх наслідків.

Узагальнені статистичні дані про пожежі та їх наслідки в Україні за довгостроковий період свідчать, що впродовж останніх десяти років у державі зареєстровано понад 650 тис. пожеж, унаслідок яких загинуло близько 26 тис. людей, понад 15 тис. людей було травмовано. Тільки прями збитки, завдані пожежами, становлять 10,6 млрд грн (Державна служба України з надзвичайних ситуацій, 2019).

Матеріальні втрати, завдані пожежами, визначаються сотнями мільйонів гривень, близько 80% пожеж і 95% випадків загибелі людей припадає на будівлі житлового сектору (Державна служба України з надзвичайних ситуацій, 2019).

Варто зазначити, що впродовж останніх десяти років за умови постійного скорочення населення в Україні (більше 3,6 млн) спостерігається стала тенденція до зменшення кількості загиблих унаслідок пожеж. Водночас відносні показники кількості загиблих людей на 100 тис. населення залишаються високими – за цим показником Україна посідає четверте місце серед країн світу, загалом рівень пожежного ризику в Україні на порядок вищий, ніж у промислово розвинутих країнах світу, зокрема й Європейського Союзу.

Розподіл пожеж між міською територією та сільською місцевістю становить у середньому 60% і 40% відповідно, а кількість загиблих унаслідок пожеж у містах і сільській місцевості має діаметрально протилежні значення. Загибель людей унаслідок пожеж у сільській місцевості у середньому у 2,6 рази вища, аніж у містах, що передусім зумовлено кількістю пожежно-рятувальних підрозділів і пожежної техніки, зосереджених на цих адміністративних територіях. Так, усереднена питома вага пожеж, на які пожежно-рятувальні підрозділи прибували упродовж нормованого часу, у містах і селищах міського типу становить близько 44,0%, а у сільській місцевості – близько 23,0%. Такий стан справ пояснюється тим, що в Україні порівняно з країнами Європи площа обслуговування одним пожежним депо є однією з найбільших і становить 624 км² (до прикладу, у Франції – 99 км², Польщі – 19 км², Німеччині – 11 км²), а кількість протипожежної техніки на площу в 1 тис. км² – однією з найменших і становить 6 одиниць (у Франції – 13 од., Польщі – 65 од., Німеччині – 122 од.). Поліпшити такий стан можна шляхом збільшення кількості пожежно-рятувальних підрозділів і вдосконаленням нормативної бази щодо оптимального визначення місць їх розташування, що дозволить скоротити час прибуття до місця виклику та пришвидшити початок надання допомоги постраждалим на пожежах. Також упродовж останніх років дослідження динаміки середньої кількості пожеж і загиблих унаслідок них людей за часом прибуття першого підрозділу на пожежу свідчить, що найбільша їх кількість реєструється на 5–10 хвилини прибуття першого підрозділу; тож у разі прибуття підрозділів на пожежі протягом перших 10 хв від моменту повідомлення ймовірність рятування життя людей зростає до 50%, а для сільської місцевості – до 60%.

За інформацією Державної служби України з надзвичайних ситуацій, статистика пожеж свідчить, що у 2/3 випадків пожежно-рятувальні підрозділи вчасно прибувають на гасіння пожеж об'єктів, обладнаних системами протипожежного захисту. Водночас статистичні дані останніх п'яти років свідчать, що під час пожеж у будівлях, обладнаних системами протипожежного захисту, в 14% випадків не спрацювали системи пожежної сигналізації, у 36% – системи пожежогасіння та системи протидимного захисту (Державна служба України з надзвичайних ситуацій, 2019).

Такий стан протипожежного захисту потребує формування та запровадження відповідних заходів державного регулювання, спрямованих на підвищення рівня захисту населення у сфері пожежної безпеки як складової частини безпеки життєдіяльності, метою якої є захист здоров'я та життя людини.

Ефективність державного системного регулювання безпеки доведено позитивним досвідом країн Європи, у яких три десятиліття тому розпочато впровадження превентивних заходів на основі ризик-орієнтованого підходу. Європейський і світовий досвід показує, що запровадження сучасних методів регулювання техногенної безпеки на основі ризик-орієнтованого підходу дозволяє мінімізувати соціально-економічні наслідки від надзвичайних ситуацій техногенного характеру та пожеж, забезпечити гарантований рівень безпеки громадян і суспільства.

Сьогодні в Україні законодавчо встановлено, що державний нагляд у сфері господарської діяльності та терміни здійснення планових заходів мають бути диференційовані залежно від ступеня ризику, зокрема у сфері техногенної та пожежної безпеки мають бути розроблені відповідні критерії, за якими суб'єкти господарювання належать до одного із трьох ступенів ризику. У 2016 р. в Україні розпочато реформу системи

державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки, котра стала одним із пріоритетних напрямів реформування ДСНС України загалом. Основною метою реформи є запровадження ризик-орієнтованого підходу, що забезпечить об'єктивний диференційований підхід під час здійснення наглядової діяльності.

Окремі заходи в цьому напрямі вже реалізовані, зокрема запроваджено альтернативу заходам державного нагляду (контролю) для суб'єктів господарювання із середнім і незначним ступенем ризику шляхом страхування цивільно-правової відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам або їхньому майну, а також іншим юридичним особам унаслідок надзвичайної ситуації чи пожежі; зменшено кількість суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику шляхом перегляду критеріїв, котрі визначають ступінь ризику від провадження господарської діяльності; з метою відкритості заходів державного нагляду (контролю) результати перевірок вносяться до Пілотного модуля системи державного нагляду (контролю) ІАС ДНК й оприлюднюються на офіційному сайті ДСНС України. Тривають роботи щодо запровадження системи управління техногенною та пожежною безпекою на основі ризик-орієнтованого підходу і європейських стандартів оцінювання й аналізування ризиків техногенної та пожежної безпеки об'єктів різного функціонального призначення; імплементації Директиви 2012/18/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4 липня 2012 р. «Про контроль великомасштабних аварій, пов'язаних із небезпечними речовинами» (СЕВЕЗО III); посиленню відповідальності власників об'єктів за порушення встановлених вимог правил техногенної та пожежної безпеки із застосуванням впливових адміністративних санкцій; запровадженню європейської системи контролю продукції шляхом приведення регуляторної практики України у сфері технічного регулювання у відповідність до вимог законодавства Європейського Союзу по заміні державної сертифікації продукції на проведення оцінки її відповідності до введення в обіг, зокрема шляхом прийняття Технічного регламенту засобів цивільного захисту (Директива ЄС, 2012).

Загалом до загальних напрямів діяльності, що можуть забезпечити зниження пожежних ризиків і підвищити рівень протипожежного захисту, можна віднести: розвиток і запровадження нормативно-правових, соціально-економічних, науково-технічних, матеріально-технічних та інших заходів щодо попередження та гасіння пожеж.

До нормативно-правових заходів потрібно віднести: внесення змін і доповнень до актів законодавства, які посилюють заходи пожежної безпеки; вдосконалення системи пожежогасіння, розроблення та прийняття нормативно-правових актів, що регламентують створення і функціонування добровільної пожежної охорони, зокрема для організації протипожежного захисту сільського населення; страхування шкоди, завданої пожежами; створення системи незалежної оцінки ризиків.

До соціально-економічних заходів потрібно віднести: формування впливу держави на забезпечення пожежної безпеки середовища проживання населення, що полягає в підготовці спеціальних програм навчання заходів пожежної безпеки; оснащення житлових будинків системами протипожежного захисту та первинними засобами пожежогасіння; акцентування уваги на об'єктах громадського призначення, особливо закладах освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення.

До науково-технічних заходів потрібно віднести: проведення фундаментальних досліджень у сфері вивчення процесів виникнення та розвитку пожеж, системних досліджень організаційного, інформаційного, технічного забезпечення систем управління пожежною безпекою, оснащеності пожежно-рятувальних підрозділів, діяльності органів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки; дослідження ефективності функціонування елементів системи забезпечення пожежної безпеки й удосконалення технічних засобів і технологій пожежогасіння, протипожежної техніки, а також підготовки керівного складу і фахівців ДСНС України.

Висновки. Соціально-політична складова частина цивільного захисту – це комплекс конкретних дій держави, спрямованих на виконання основної ідейно-політичної функції забезпечення захисту громадян від загроз техногенного та природного характеру. Державне управління у сфері цивільного захисту має бути націлене на усунення суперечностей між словами та діями, між декларованими амбіційними цілями й угодицькою політикою, що пронизує всю історію суспільства. Наскільки вдасться подолати ці суперечності чи хоча би звузити дистанцію між теорією та практикою – покаже майбутнє, але потреба в безпеці вимагає реальної, ефективної управлінської системи.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Through the 80's. Thin king globally, acting locally / Ed. by F. Feather. Washington : World future Soc., 1980. 433 p.
3. Leander F. Humanism and naturalism. A comparative study of E. Sailliere, I. Babbitt and P. More. Goteborg : Elanders bortryckeri aktiebolag, 1937. 227 p.
4. Reisero. The promise of scientific of scientific humanism. Toward. New York : Oscar Priest, 1940. 364 p.
5. Про затвердження Положення про Єдину державну систему цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 р. № 11. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF>.
6. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 р. № 5403-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
7. Про затвердження Порядку обліку пожеж та їх наслідків : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 р. № 2030. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2030-2003-%D0%BF#Text>.

8. Про контроль великих аварій, пов'язаних з небезпечними речовинами, що вносить зміни і, як наслідок, скасовує Директиву Ради 96/82/ЄС: Директива 2012/18/ЄС Європейського парламенту та Ради від 04 липня 2012 р. URL: https://www.dsns.gov.ua/files/2018/6/12/DIR_2012_18_UA.pdf.

References:

1. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine of June 28, 1996 № 254k/96-VR]. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
2. Through the 80's (1980). Thin king globally, acting locally / Ed. by F. Feather. Washington: World future Soc. 433 p. [in English].
3. Leander F. (1937). Humanism and naturalism. A comparative study of E. Sailliere, I. Babbitt and P. More. Goteborg: Elanders bortryckeri aktiebolag, 227. [in English].
4. Reiserer (1940). The promise of scientific of scientific humanism. Toward. New York: Oscar Priest, 364. [in English].
5. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Yedynu derzhavnu systemu tsyvilnoho zakhystu (2014): Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 09.01.2014 № 11 [About approval of the Regulations on the Unified State System of Civil Protection: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 9, 2014 № 11]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF> [in Ukrainian].
6. Kodeks tsyvilnoho zakhystu Ukrainy vid 2 zhovtnia 2012 roku № 5403-VI [The Code of Civil Protection of Ukraine of October 2, 2012 № 5403-VI]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia Poriadku obliku pozhezh ta yikh naslidkiv (2003): Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26.12.2003 № 2030 [On approval of the Procedure for accounting for fires and their consequences: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 26, 2003 № 2030]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2030-2003-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia Poriadku obliku pozhezh ta yikh Pro kontrol velykykh avarii, poviazanykh z nebezpechnymy rehovynamy, shcho vnosyt zminy i, yak naslidok, skasovuiе Dyrektyvu Rady 96/82/IeS (2012): Dyrektyva 2012/18/IeS Yevropeiskoho parlamentu ta Rady vid 04.07.2012 [On the control of major accidents involving dangerous substances, which amends and, as a consequence, repeals Council Directive 96/82 / EC: Directive 2012/18 / EC of the European Parliament and of the Council of 04.07.2012.]. https://www.dsns.gov.ua/files/2018/6/12/DIR_2012_18_UA.pdf.